

УДК 343.162

DOI: 10.31733/17-03-2023-100-101

Ростислав МАТВІЙВ

аспірант Інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІВ У ДИНАМІЧНОМУ ЮРИДИЧНОМУ ПРОЦЕСІ

Судова реформа серед всіх українських правових трансформаційних процесів, напевно, є найбільш болісною. Спеціалізований нормативний акт, що регулює питання статусу суддів кілька десятків разів згадує поняття доброчесності, проте його сутнісні та правові характеристик є невідомими. Тільки із загального контексту ми можемо суб'єктивно оцінити це питання, поряд з цим Ст. 69 серед вимог до кандидатів на посаду суддів виокремлює серед іншого також доброчесність. За браком лінгвістичного, та філософсько-правового розуміння це явище часто описують через такі аксіологічні детермінанти як совість, переконання, добра поведінка, моральна стійкість і розсудливість.

Тому це питання має доктринальне, процесуальне, організаційне, а головне практико-юридичне значення. Назагал, доброчесність – це норма, яка служить легітимності публічних функцій. Це аксіологічно-моральна людська чеснота. І ми можемо зрозуміти наступним чином. Доброчесність судді це стійка схильність діяти: (а) морально виправданим чином; (б) узгоджується з чітким набором узгоджених цінностей; (с) що не просто відповідають мінімальним стандартам, але справді заслуговує похвали; (d) таким чином, обґрунтовуючи надійність діяльності у сфері правосуддя.

Детермінанта доброчесності є досить широкою, публічна доброчесність може розглядатися у декількох видових характеристиках:

«Інституційна доброчесність» — це стійка готовність державної інституції домагатися свого мети в межах легітимності, що відповідає її зобов'язанням.

«Доброчесність судді» — це стійка схильність судді як реалізатора судової влади (відповідно до п.2 ст 1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1]) обмежена протягом своїх професійних обов'язків, дотримуватися цінностей, що підтримують цілісність її установи найкраще реалізовувати свої здібності.

«Система громадської доброчесності» – це набір традиційних цінностей, установ, законів, процедур, практики, стимулів, яке сприяє доброчесності члена громадянського суспільства. Саме останнє формує основу для вибору серед всієї когорти претендентів найбільш достойного, проте рівень громадського суспільства в абсолютному ідеалі повинен відповідати найвищим ціннісним критеріям.

Отже, особливу увагу слід приділити аспекту лідерства а також моральній свідомості, щоб покращити загальну культуру доброчесності. Вказане безумовно залежить від низки факторів: генезисного історичного розвитку держави і суспільства, традицій та аксіологічних детермінант народу, державно-правового та політичного впливу і функціонування місцевих представництв як інституцій що мають найбільший зв'язок з суспільством на муніципальному рівні. Вагомим є не тільки моніторинг доброчесності судової влади, але й реалізація її шляхом посилення лідерства та якості корпоративного управління, безперервного навчання, тренінгової діяльності. Оскільки доброчесність настільки вагома чеснота суддів, що її моніторинг, контроль та й формування має бути постійним.

Формування доброчесності має включати комплекс заходів та механізмів, оскільки виключно нормативними актами, або ж нормами «м'якого права» вирішити це складне завдання не вдасться. Окрім того слід розуміти, що кожна держава, в залежності від особливостей історичного спадку та політичного устрою має затребувану власну систему формування і підвищення аксіологічних якостей судді. Наприклад дослідження комплексного рівня, що проведено в Малайзії вказало про дуже незначно впливає кодексу етики на рівень доброчесності, поряд з цим стратегії місцевого рівня та функціонування муніципальної влади стало як не дивно більшим фактором для підвищення доброчесності [2].

Слід розуміти, що добросесність як критерій функціонування суддів не є сталою детермінантою, вона потребує зміни, трансформації і новітніх підходів відповідно до глобальних сучасних проблем. Вона змінюється так само як змінюються права людини, тому що виступає чинником охорони та захисту цих прав та законних інтересів представниками судової влади.

Яскравим прикладом змін є ЄСПЛ, оскільки права людини в Європі — це постійна робота. Індивідуальні свободи, захищені Європейською конвенцією з прав людини, не закріплені ні текстом договору, ні наміром його розробників. Натомість Конвенцію періодично перетлумачують 47 суддів Європейського суду з прав людини. Застосовуючи відомий динамічний і еволюційний підхід до тлумачення, Суд визнав, що національні закони та практика, які колись не викликали занепокоєння щодо прав людини, суперечать Конвенції, коли пізніше були переоцінені у світлі прогресивних регіональних тенденцій у законодавстві, політиці та громадській думці. Можливо, найбільш вражаючим є те, що ЄСПЛ без вагань прямо скасував свої попередні рішення, щоб розширити захищені права [3]. Отож судова діяльність не є усталеним закоренілим процесом, зміна законодавства, зміна правової ідеології розширення тлумачення прав людини – це се ті чинники, які повинні сприймати представники правосуддя як основу для реалізації права на справедливий суд та формувати оновлену систему добросесності.

1. Про судоустрій і статус суддів *Відомості Верховної Ради*. 2016, № 31, ст.545

2. Alykallam A., Salwani I. Othman, R. Predictors Influencing Local Council Officers' Level of Integrity *World Journal of Management* 2018 Vol. 9. No. 2. P. 31 – 45

3. Helfer L.R, Voeten E., Back W. Human Rights in Europe? *European Journal of International Law*, 2020. Vol. 31, Is. 3, P. 797–800027.

УДК 342.722.3

DOI: 10.31733/17-03-2023-101-102

Ксенія ФІЛІПЧУК

аспірант Інституту права, психології
та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВПЛИВИ НА ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

Глобалізація є явищем і процесом, що торкається усіх сфер громадського життя суспільства. Політична та правова сфера не є винятком. «Всеосяжний, універсальний характер процесів глобалізації пов'язаний з їх оцінкою через призму поширення в планетарному масштабі на всі сфери соціальної дійсності, включаючи правову. Глобалізація в праві відображає, перш за все, якісні характеристики інтернаціоналізації, інтервенції (в тому числі взаємної) провідних правових систем, сучасності і на цій основі – наростання загального в нормативноправовому житті сучасної цивілізації. Особливо важливо, що такого роду процеси є відображенням тенденцій юридизації, посилення правового нормування основних сфер соціальної дійсності в умовах переходу сучасної цивілізації до плюралістичної демократії, утвердження у всесвітньому масштабі цінностей індустріального суспільства, поступового «вростання» національних правових систем в єдину всесвітню правову систему, з одного боку, і виникнення в ХХІ столітті нових глобальних загроз людству у вигляді міжнародного тероризму, природних і техногенних катастроф, екологічної та енергетичної криз і т.д. – з іншого» [1, с.77]

Правова та політична комунікація та інституції відіграють ключову роль у забезпеченні легітимності в сучасних суспільствах, чи то в контексті розробки спільних правових норм, прийняття обов'язкових колективних рішень, вирішення конфліктів чи здійснення політичної влади. Вони не лише сформулювали та передали соціальне значення, цінності та політичну владу в усіх секторах суспільства, вони також були засновані на основних цінностях, пов'язаних з демократією, верховенством права та основними свободами, і тому сприймалися як законні.

У «класичний» період сучасності правові та політичні комунікації та інституції були